

XXVI. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

5. svibnja 2021.

četvrti (IV.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

100	
-----	--

Upute natjecateljima **koji ispit pišu uživo**

1. Ispit se piše 100 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba pažljivo ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi prepraviti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati prepravak odgovora.
8. Odgovori ne smiju biti pisani tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____

(predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____

(član Državnoga povjerenstva)

3. _____

(član Državnoga povjerenstva)

1. Prema pravopisnim pravilima o pisanju velikoga i maloga slova prepisi pisanim slovima podcrtana imena / podcrtane nazive / podcrtane sintagme na crte ispod teksta. Sve su riječi u polaznome tekstu napisane malim slovom osim prve riječi u rečenici.

Ministarstvo kulture do 2018. godine upisalo je više od 160 nematerijalnih kulturnih dobara u registar kulturnih dobara republike hrvatske, od kojih je 17 upisano na tri unesco-ova popisa nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Jedno od njih je i nijemo kolo. U dalmatinskoj zagori ono je jedinstveno po načinu izvođenja. Kao mediteranska zemlja hrvatska je u zajedničkoj nominaciji sedam zemalja zaštitila neka svoja jela. Na braču je zaštićeno jelo i torta hrpačuša. Na unesco-ov popis svjetske baštine upisani su kao nepokretna kulturna dobra i obrambeni sustav zadra i šibenska tvrđava sv. nikole. Oni predstavljaju primjer vojne arhitekture čija je svrha bila obrana trgovačkih putova i luka na jadrano i istočnome mediteranu.

registar kulturnih dobara republike hrvatske

_____

nijemo kolo

_____

dalmatinskoj zagori

_____

mediteranska zemlja

_____

torta hrpačuša

_____

unesco-ov

_____

šibenska tvrđava sv. nikole

_____

	7
--	---

2. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj je pravopisna pogreška.

- a) Je li točno rješenje u zadatku? $10 : 5 = 2$
- b) Cijene moraju biti jasno napisane, npr. 268,05 kn.
- c) Razlomak se može pisati i ovako: $1 / 3$.
- d) Kolika je brzina vozila ako je masa 0,25 kg?

	1
--	---

	8
--	---

3. Upiši slovo č ili ć.

Mala ljuska je ljuš____ica.

U njima se razgorio plami____ak nade.

Kli____u____i pohvale, krenuli su u hram.

Španjolci pritiš____u svoje klubove.

	4
--	---

4. Upiši *ije/je/e/i*.

Glagol *m____šati* znači l____vanjem ili sipanjem praviti sm____su; spajati u m____šavinu. Sve to brzo napravi stroj za m____šanje.

	5
--	---

5. Ispiši tri riječi u kojima su glasovi *dž* ili *đ* posljedica glasovnih promjena.

Kad prođem tvojom đakovačkom ulicom, ti baš mene pogledaš anđeoskim pogledom.

Uz molbu mađarskoj zajednici treba priložiti narudžbu o potrebnoj količini grožđa.

_____

	3
--	---

6. Odredi vrstu riječi podcrtanim riječima.

	vrsta riječi
Zadnji <u>put</u> kad je pogledao prema planini,	
<u>vrh</u> prijevoja ugledala je orla.	

	2
--	---

7. Zaokruži slovo ispred riječi u kojoj se nalazi pravopisna pogreška.

- a) kiberkriminal
- b) džezglazba
- c) poppjevački
- d) agrometeorološki

	1
--	---

	15
--	----

8. Koji glagol u prezentu ima nastavke -jem, -ješ, -je...?

- a) ići
- b) kretati se
- c) mljeti
- d) zaplesti se

	1
--	---

9. Odredi padež podcrtanim riječima u tekstu. Kratice N, G, D, A, V, L, I napiši na crte uz izdvojene riječi.

Prvi zvučni film, američki *Pjevač jazza*, dokinuo je mit o mimičko-gestovnome esperantu koji svi na svijetu razumiju te proizvođače i distributere stavio pred dvojbu kako jezično predstaviti film inojezičnoj publici. Ovisno o zemlji, primijenjeno je jedno od triju mogućih rješenja.

mit _____
svijetu _____
dvojbu _____
jedno _____
rješenja _____

	5
--	---

10. Ispiši predikate iz rečenice.

Kranjčević je u srednjoj školi pokazao buntovnički karakter i nije maturirao jer je njegovo vladanje bilo „osorno i nepokorno”.

_____

	3
--	---

11. Ispiši sintagme u kojima je imensko upravljanje.

Želja da umjetnost bude „zrcalo stvarnosti” može se ogledati u nekim Kranjčevićevim pjesmama koje, poput mnogih djela kritičkoga realizma, izražavaju snažnu osudu društvene nepravde.

_____

	3
	12

12. Odredi glasovne promjene u podcrtanim riječima.

Od kravljega mlijeka proizvodi se dobar sir, ali cijene se neopravdano dižu.

	glasovne promjene
kravljega	
dižu	

	2
--	---

13. U svakoj rečenici jedna je pogreška. Podcrtaj ih.

- a) Alge su zbog svoje žarkozelene boje česte u akvarijima sa tropskim ribicama.
- b) Po prvi se put upotrijebila u akvariju u Stuttgartu.
- c) Dobiven je genski jači i otporniji hibrid kojega su poslije prenijeli u druge oceanografske institute.

	3
--	---

14. Koja je od podcrtanih riječi u zadanim rečenicama nastala preobrazbom?

- a) Hodali su u noći, mjesec im je osvjetljavao put.
- b) U Hrvatskoj su mnogi kasnoantički spomenici.
- c) Od divljega kestena dobiva se poseban melem.
- d) Volio je tamburati i danju i noću.

	1
--	---

15. Od ponuđenih imena napravi jedan pridjev i upiši ga u rečenicu.

- a) Volio je _____ plesove. (Južna Amerika)
- b) Ideja o vječnome miru naziva se _____ ideja. (Hegel i Kant)
- c) Najraskošniji su _____ blagdani. (Božić i Nova godina)
- d) Prvo mjesto u gastronomiji drže _____ kamenice. (Mali Ston)

	4
--	---

	10
--	----

16. U kojoj je rečenici značenje glagola *polaziti/poći* zastarjelo?

- a) Ove je godine pošao na nogomet.
- b) Pošla je za susjedova sina.
- c) U raspravi se polazi od čvrstih podataka.
- c) Vlak za Požegu polazi uvijek u 10 sati.

	1
--	---

17. U kojoj rečenici glagol *počivati/počinuti* ima značenje *temeljiti se*?

- a) Volio je malo počinuti nakon ručka.
- b) Nakon toga počivao je zauvijek.
- c) Na tim je idejama počivala naša snaga.
- d) Ovdje počivaju naši stari.

	1
--	---

18. Odredi tvorbene načine kojima su nastale ponuđene riječi.

šibati	
povjetarac	
drvored	
prepametan	
čistokrvan	

	5
--	---

19. Koje je značenje frazema *iz prve ruke*?

- a) pomagati komu
- b) oslonac
- c) bez posrednika
- d) hitro

	1
--	---

20. Upiši naglaske na riječi prema pridruženome značenju.

- a) trešnja – voćka iz porodice ruža
- b) trešnja – tresenje stabala

	2
	10

21. U kakvom je odnosu *djelitelj* iz leksikografske definicije prema natuknici *divizor*?

divizor *m* broj kojim se dijeli; djelitelj

- a) u sinonimnome
- b) u antonimnome
- c) u hiperonimnome
- d) u metaforičkome

	1
--	---

22. Što je u ovoj leksikografskoj jedinici gramatička odrednica?

posavski *prid.* koji pripada ili se odnosi na Posavinu, Posavlje i Posavce [*~ konj*]

- a) **posavski**
- b) *prid.*
- c) koji pripada ili se odnosi na Posavinu, Posavlje i Posavce
- d) [*~ konj*]

	1
--	---

23. U kojemu je etniku sufiks *-janin*?

- a) Korčulanin
- b) Rovinjanin
- c) Zaprešićanin
- d) Brođanin

	1
--	---

24. Kojemu dijelu leksika pripada riječ *minduša*?

minduša *ž reg. etnol.* naušnica *općejez.*

- a) pasivnomu leksiku
- b) zastarjelicama
- c) administrativnomu leksiku
- d) dijalektizmima

	1
--	---

25. Koje godine izlazi *Branič jezika hrvatskoga* Nikole Andrića? _____

	1
--	---

	5
--	---

26. Ana je bila pretjerano znatiželjna i u sve se miješala. Kojim se frazemom opisuje ta Anina osobina?

- a) vući koga za nos
- b) zabadati nos svuda
- c) ne vidjeti dalje od nosa
- d) nosom parati oblake

	1
--	---

27. Pročitaj stihove ove kajkavske narodne pjesme. Podcrtane riječi rasporedi u tablicu. Ne moraju biti zastupljene sve vrste dijalektizama.

Dej mi, Bože, joči sokolove, / išče* k tomu perje labudovo, / kaj preletel čez** široko morje / i poljubil drago srce moje.

*još

**kroz

dijalektizam	izrazni	sadržajni	tvorbeni	fonološki
riječ				

	4
--	---

28. Na primjeru riječi *cirkus* objasni vrste značenja riječi. U objašnjenju treba imenovati vrste značenja.

1. *pov.* u starom Rimu ograđen kružni prostor za različita natjecanja (gladijatorske borbe, konjske utrke)
2. ograđen kružni prostor pod šatorom gdje se izvode predstave i predstavljaju različite vještine (akrobati, mađioničari, klaunovi, životinje)
3. *pren.* **a.** prizor koji je bučno šaljiv, zabavan, velika komedija **b.** situacija u kojoj se ne zna ni tko pije ni tko plaća; komešanje, pometnja, zbrka

---

	2
	7

29. Na primjeru riječi *lift* (engl. *lift*: podizanje) objasni značenjsku prilagodbu posuđenice.

	2
--	---

30. Riječ čaša ima dva značenja: 1. staklena ili plastična posuda iz koje se pije, 2. *pren.* količina tekućine koja stane u istoimenu posudu. Kojim je tipom prijenosa značenja ostvareno 2. značenje?

	1
--	---

31. Na primjeru riječi *suprug* objasni obličnu homonimiju. Napiši rečenicu kojom ćeš to oprimjeriti.

	2
--	---

32. *Prigovaranje* u naslovu Hektorovićeve djela *Ribanje i ribarsko prigovaranje* znači 'razgovor, nadmetanje riječima'. Koje je današnje značenje te riječi? Objasni vrstu arhaizma.

	3
	8

33. Navedi tri jezika čije posuđenice nazivamo i orijentalizmima.

	3
--	---

34. Kojoj vrsti posuđenica pripada riječ *barok*?

- a) anglizmima
- b) luzitanizmima
- c) grecizmima
- d) galicizmima

	1
--	---

35. Koliko je punoznačnih riječi u sljedećoj rečenici?

Jesi li došao s vijestima o nekoj novoj nevolji u našoj kući kraljeva?

- a) sedam
- b) osam
- c) devet
- d) deset

	1
--	---

36. Koju riječ u hrvatskome jeziku treba pisati kosim slovima?

- a) ansambl
- b) show
- c) balerina
- d) lord

	1
--	---

37. Tko je autor *Tvorbe riječi u hrvatskom književnom jeziku (1986.)*?

- a) Mate Hraste
- b) Vladimir Anić
- c) Stjepan Babić
- d) Radoslav Katičić

	1
--	---

	7
--	---

38. U kojoj su rečenici podcrtane riječi polazne rečenice zamijenjene antonimima?

Vidjevši tugu i nemir na mojemu razočaranom licu, Benjamin me pozove.

- a) Vidjevši jad i uznemirenost na mojemu žalosnom licu, Benjamin me pozove.
- b) Vidjevši patnju i mir na mojemu nezadovoljnom licu, Benjamin me pozove.
- c) Vidjevši radost i spokoj na mojemu ushićenom licu, Benjamin me pozove.
- d) Vidjevši sreću i otpor na mojemu zadovoljnom licu, Benjamin me pozove.

	1
--	---

39. Od koje jezične norme odstupa Kranjčević u sljedećemu stihu?

Peče vas, rekao bih, ta zaboravnost, ali izvinte,

- a) od tvorbene
- b) od sintaktičke
- c) od fonološke
- d) od morfološke

	1
--	---

40. Na koji se rječnik odnosi sljedeća tvrdnja?

Ovaj je rječnik vrlo važan jer je u njemu zastupljeno čakavsko, kajkavsko i štokavsko leksičko blago u skladu s jezičnim nastojanjima ozaljskoga jezično-književnoga kruga.

- a) na *Blago jezika slovinskoga* Jakova Mikalje
- b) na *Dizionario* Ardelija Della Belle
- c) na *Gazofilacij* Ivana Belostenca
- d) na *Dikcionar* Jurja Habdelića

	1
--	---

41. U kojoj je sintagmi historizam?

- a) Kašićeva gramatika
- b) rapska torta
- c) mletačka inkvizicija
- d) rod Zrinskih

	1
--	---

	4
--	---

42. U kojoj rečenici podcrtana riječ nema zamjene u hrvatskome leksiku?

- a) Amper (po Andre-Marieu Ampereu) mjerna je jedinica električne struje.
- b) Apotekarstvo je zdravstvena djelatnost poznata još u starome Egiptu.
- c) Argumentacija je rasuđivanje utemeljeno na činjenicama.
- d) Avantura je posuđenica nastala od lat. *advenire*, što znači *dolaziti*.

	1
--	---

43. U kojoj bi rečenici posuđenica *finale* mogla zamijeniti podcrtanu riječ kao stilski neutralna zamjena?

- a) Treba pojačati učenje pred kraj školske godine.
- b) Nogometaši Intera ušli su u završnicu turnira.
- c) Svršetak njihova sukoba nije bio sretan.
- d) Na koncu, za seljane je to bilo dobro.

	1
--	---

44. Napiši normativno bolju inačicu ponuđenih riječi.

- a) pijanista _____
- b) šema _____
- c) kolokvijum _____
- d) obadvojica _____

	4
--	---

45. Koji je dio hrvatske antroponimije najmlađi? _____

	1
--	---

	7
--	---

Pozorno pročitaj tekst i riješi 46., 47., 48. i 49. zadatak.

Neki dan sam, po tko zna koji put, ali ovaj put u grupi književnika, posjetio Dubrovnik, i okružen starim zidovima i novim piscima, smirenim riječima prošlosti i žestokim riječima sadašnjosti, došao sam – tamo negdje između patricijskoga Kneževa dvora i plebejskoga *snack*-bara – do jednoga otkrića, koje će bez sumnje zanimati književnu povijest. Povijest je izabrala da još jednom – i to kroz mene – progovori s pločnika na Stradunu.

O čemu se radi? Svi znamo da je u šesnaestome stoljeću u Dubrovniku živjela gospa sjajne ljepote i živa duha, što je oko sebe okupljala svojim činima i čarima najtoplija srca i najumnije glave svojega doba. Njezini su suvremenici bili naprosto opčinjeni njezinom pameću, duhom i ljepotom. Ta se blistava gospa, kao što pogađate, zvala Cvijeta Zuzorićeva.

Čitajući tolike pohvale njezinu duhu i pameti, od tolikih dobrih poznavatelja i jednoga i drugoga, možemo pretpostaviti da njezina poezija nije bila tek uzgredna vještina lijepe dame, kao vezenje ili udaranje o lutnju, nego da je stajala ravnopravno u kolu s drugim njezinim krepostima i čarima, da je bila sastavni dio njezine ljepote, kao smiješak ili srdačnost. Ne kanim se ovdje hvastati, a i nemam čime: mogao ju je otkriti, s jednako malo truda, i bilo tko drugi. Ja sam se samo, po volji bogova, sjetio gdje treba tražiti. Evo kako je teklo moje detektivsko zaključivanje: ako su te pjesme bile toliko lijepe, da su im se suvremenici divili koliko samoj Cvijeti, one nisu mogle nestati bez traga, kao što nije ni Cvijeta.

Antun Šoljan, *Kako sam otkrio pjesme Cvijete Zuzorić*

46. Ispiši antonimne parove iz prvoga ulomka u nominativu jednine.

	4
--	---

47. Zašto je prvi dio riječi *snack-bar* napisan kosim slovima?

	1
--	---

	5
--	---

48. Što o Cvijetinoj poeziji misli Šoljan govoreći da ona nije bila „tek uzgredna vještina lijepe dame”?

- a) Da je pjesničku vještinu naslijedila od ženske linije svojih predaka.
- b) Da je pisanje pjesama naučila od ponajboljih pjesnika svojega vremena.
- c) Da su njezine pjesme bile već onda hvaljene.
- d) Da je poezija bila važan dio njezine osobnosti.

	1
--	---

49. Na koje se značenje odnosi pridjev *živ* u sintagmi *živa duha* u priloženome tekstu?

- a) koji ima životne funkcije
- b) koji je intenzivan; jarki
- c) koji je pun energije
- d) koji ima obilježja života

	1
--	---

	2
	100